

Mälardalens högskola
Akademin för hälsa, vård och välfärd

Att leva med två kulturer

Upplevelser hos andra generationens invandrare

Warsan Ali och Gisella Davidsson

C-uppsats i psykologi, HT 2014
Handledare: Magnus Elfström
Examinator: Jakob Eklund

Att leva med två kulturer

Upplevelser hos andra generationens invandrare*

Warsan Ali och Gisella Davidsson

Andra generationens invandrare slits enligt tidigare studier mellan två kulturella världar och ställs därav inför utmaningen att skapa en fungerande helhet mellan världarna. Syftet med studien var att undersöka vad upplevelsen av att tillhöra två kulturer kan betyda för självbilden hos andra generationens invandrare. Deltagarna var 10 kvinnor och fem män. Vi utgick ifrån ett hermeneutiskt perspektiv och intervjuerna transkriberades och tematiserades utifrån fokus på meningen. I resultatet redovisades tre huvudteman och 12 underteman. Resultatet för första huvudtemat visade att omgivningen har en inverkan på känslan av tillhörighet. För andra huvudtemat visade det sig att ha två kulturer bidrog med ett flertal faktorer som påverkade deltagarna. Sista huvudtemat visade att språket var en viktig del av självuppfattningen. Samtliga av dessa huvudteman kan tänkas ha påverkat självbilden både negativt och positivt. Resultatet visar bl.a. att omgivningen har en inverkan på självbilden och att deltagarna påverkades av hur de vill bli sedda.

Keywords: self-image, culture, language, belonging, different

Sverige är idag ett mångkulturellt land med ett mångkulturellt samhälle. Det finns mer än en miljon människor med utländsk bakgrund och siffran fortsätter att öka. Den etniska och kulturella mångfalden kommer att bli allt mer tydlig med åren (Lindström, Sundquist & Östergren, 2001). Svenskar med invandrarbakgrund ses än idag som invandrare eller andra generationens invandrare trots att de är födda och uppvuxna i Sverige (Ålund, 2005).

Etnisk identitet handlar om hur individen tar sig an synsätt och värderingar från den kultur individen befinner sig i. Likaså i vilken omfattning individen bevarar värderingarna från sin ursprungliga etniska kultur (Xu, Shim, Lotz & Almeida, 2004). Darvishpour och Westin (2008) betonar att andra generationens invandrare inte har lika stora valmöjligheter att välja sin etniska identitet då omgivningen oftast tillskriver de en identitet vilket påverkar den bild individen har av sig själv (Darvishpour & Westin, 2008). Andra generationens invandrare möter i sin vardag en kultur som avviker från föräldrarnas. Detta leder till att de får ytterligare ett sätt att se på och uppfatta världen (Borgström, 1998). I en kvantitativ studie med 698 personer framkom det att närstående har en påverkan på uppfattningen av självet. Detta eftersom familjen har en viktig roll i det sociala livet då första sociala biten av en individs liv är med familjen. Likaså är vänner viktiga då de delar samma intressen. Alltså har närstående en inverkan på självuppfattningen, hur individen uppfattar sig själv och vad för kultur en individ anser sig tillhöra (Van Goethem, Hoof, Aken & Orobio de Castro; Sabatier, 2008; Raajimakers, 2014).

Kulturer hjälper oss människor att uppfatta världen och bidrar med traditioner, värderingar och synsätt (Borgström, 1998; Moran, 2014; Wellros, 1998). Att ha två kulturer kan leda till en kulturkrock om kulturerna inte kompletterar varandra (Borgström, 1998). När kulturen i hemmet inte stämmer överens med den kulturen i det samhälle individen befinner sig i kan det leda till en splittrad bild av sig själv. Många andra generationers invandrare ställs därav inför

* Författarna vill ge ett stort tack till deltagarna som öppet delade med sig av sina upplevelser och på så vis gjorde denna uppsats möjlig.

en konflikt mellan familjens förväntningar och deras kultur samt samhällets sociala normer. De behöver skapa ett sammanhang mellan deras två kulturella världar. De dras således mellan två världar vilket kan tänkas påverka självbilden. Då individen känner att bilden av sig själv blir hotad kan det leda till osäkerhet och även stress (Berry & Sabatier, 2009; Bersani, Loughran & Piquero, 2014; Chavez, Moran, Reid & Lopez, 1997; Tomiyama & Mann, 2008).

Självbild är ett brett begrepp och ett begrepp som ligger nära identitetsbegreppet. Identitet inbegriper känslan av att vara en egen person. Att vara en egen person med egen personlighet, tankar och åsikter (Borgström, 1998). Självbilden är däremot den bild individen har av sig själv. Självbilden innefattar allt ifrån individens uppfattningar om hur den låter, ser ut till hur den mår psykiskt. Hur en individ ser på sig själv beror till stor del på hur den tolkar att omgivningen ser denne. Bekräftar omgivningen den självuppfattning individen har om sig själv så stärks således dennes känsla av att veta vem den är. Godkänns däremot inte individens bild av sig själv kan det leda till problem för individen och relationen denne har till sig själv (Fraser, 2003; Hägglund, 1980; Kihlstrom, 2012). Den sociala omgivningen kan påverka självbilden till att bli positiv eller negativ. Människor strävar ständigt efter en positiv självbild och likaså efter att förstärka den (Branscombe & Wann, 1994; Lange, 1992). Att bli orättvist behandlad p.g.a. sin etnicitet kan påverka bilden individen har av sig själv och utvecklingen av den negativt. Negativ självbild kan således uppstå till följd av upplevelser av diskriminering och fördomar, det kan t.ex. handla om att betraktas och behandlas som "udda". Betraktas som "udda" kan vara att se annorlunda ut, t.ex. att ha en annan hudfärg. Att bli utsatt för kommentarer, och bli ifrågasatt, p.g.a. ett etniskt ursprung är således något som för invandrarungdomar kan leda till att bilden de har av sig själva tvivlas på. I sin tur kan de leda till att dessa ungdomar känner att de inte har någon betydelse (Chavez et al., 1997). Personer som skiljer sig på något sätt kan då bli utfrysta och retade. Att t.ex. inte uppfattas som vuxen av sin omgivning är ett förhållande som helt naturligt går över. Att däremot se annorlunda ut är något som inte går över. I och med att en individ ser annorlunda ut kan det även komma risker. En risk är att individen blir diskriminerad i arbetslivet. Det kan hända att arbetsgivaren inte ger den individ som ser annorlunda ut jobbet eftersom arbetsgivaren tror att jobbet inte skulle passa personen då han eller hon ser annorlunda ut (Hägglund, 1980).

Att bli bemött på ett fördomsfullt sätt kan leda till upplevelsen av att inte bli tagen seriöst och att den inte duger som den är. Författarna understryker även att då invandrar ungdomar upplever att de utsätts för orättvis behandling p.g.a. sin etnicitet kan det leda till att de ser sig själva som tillhörande en "dem"-grupp snarare än en "vi"-grupp (Özdemir & Stattin, 2013). I Berry, Phinney, Sam och Vedders (2006) studie framkom det att när invandrarungdomar upplever att de blir behandlade på ett annorlunda sätt är de benägna att känna känslor av förvirring och bli ambivalenta gällande sin tillhörighet (Berry, Phinney, Sam & Vedders, 2006). Människan tenderar nämligen att reagera på det första denne ser hos en annan för att på så vis kunna kategorisera den andre (Darvishpour & Westin, 2011; Rakic, Steffens & Mummendey, 2011). Likaså kan något så litet som en individs för och efternamn leda till att en individ nedvärderas och utesluts (Dinur, Hallahmi & Hofman, 1996; Stephan & Stephan, 1989). Om en individs erfarenheter har varit positiva kommer självbilden då vara positiv för henne och tvärtom om erfarenheterna varit negativa (Bornman, 1999; Fennell, 2007; Verkuyten, 2005). Det är sålunda den självbilden individen har och som formats av andra i omgivningen som påverkar hur individen relaterar och förhåller sig till andra i sin omgivning. Självbilden kan då ses som en röd tråd som genomsyrar livets alla delar. Detta från barndomen till ålderdomen (Duesund, 1996; Wellros, 1998).

Att vara en del av en grupp och känna gemenskap är viktigt för en positiv självbild och i en mindre intervjustudie framkom det att människan strävar efter att vara en del av en grupp (Neville, Oyama, Huggins & Odunewe). Likaså betonar Rousseau och Jamil (2008) att i mångkulturella samhällen är gemenskap något oerhört viktigt och därför bör det läggas tid på

att få människor att känna sig som en del av en gemenskap. Att således känna sig som en del av en gemenskap leder till positiva och pedagogiska egenskaper. Det leder även till bättre hälsa och ökad prestation då det ger mindre ångest. Att känna sig som en del av gemenskapen är viktigt i vardagliga situationer såsom i skolan (Borgström, 1998; Neville, Oyama, Huggins & Odunewe, 2014; Rousseau & Jamil, 2008).

Att leva i två kulturer kan leda till att en identitet byggs upp i vardera kulturen. Det kan i sin tur bidra till en dubbel identitet då denne tillhör två kulturer samtidigt. Ett exempel på dubbel identitet är när ett återbesök i föräldrarnas hemland görs och personen i fråga till följd känner sig annorlunda eller kluven. Den dubbla identiteten kan även göra en rikare på erfarenheter (Borgström, 1998; Huang, Liu & Chang, 2004). Likaså kom Rozin (2003) fram i sin studie där hon undersökte förståelsen av kulturella skillnader för studenter och deras mor- och farföräldrar att närvaron av två kulturer bidrar till en ökad förståelse (Rozin, 2003).

Anpassning är i skapandet av en etnisk identitet en mycket viktig del och det är betydelsefullt att förstå att anpassning skiljer sig mellan olika etniska grupper. Anpassningen är ett samspel mellan individen, kulturen och omgivningen som uppstår för att individen vill göra sig förstådd och smälta in (Cohen, 2012; Sondegger & Barrett, 2004). Men när en individ konfronteras med synsätt som de har svårt att anpassa sig utefter kan det leda till känslor av att vara annorlunda (Sjögren, 1993). Språket är även något som anpassas i olika kulturer. Att ha två språk är något alla andra generationens invandrare har och att kunna tala fler språk ses som något positivt och underlättar i sociala situationer. Däremot minskar talandet av språket individen talar i sin andra kultur med åren och istället ökar det språk som talas i landet individen befinner sig i (Borgström, 1998; Verdon, McLeod & Winsler, 2014). Att inte kunna ett språk försvårar integrering eftersom att när det är tydligt att en individ har svårt med språket som gruppen talar kan det leda till utanförskap. Språket är alltså viktigt för känslan av tillhörighet (Vukovic & Williams, 2014; Wellros, 1998). Tidigare forskning av Khanlou och Crawford (2006) visar även att brister i språket påverkar självkänslan negativt (Khanlou & Crawford, 2006).

Målet med studien var att utveckla och öka medvetenheten om invandrare som är födda och uppvuxna i Sverige. Forskning kring självbilden hos andra generationens invandrare är begränsad i Sverige och därför är det ett ämne av vikt att få ökad kunskap om. Detta eftersom att individer som växer upp med två kulturer dras mellan två världar (Berry & Sabatier, 2009; Bersani, et al., 2014; Chavez et al., 1997; Tomiyama & Mann, 2008). Större kunskap kring ämnet kan hjälpa interaktionen mellan kulturer och likaså bidra med större förståelse för andra.

Syftet med studien var att undersöka vad upplevelsen av att tillhöra två kulturer kan betyda för en individs självbild. Intresset var således att undersöka om invandrare som är födda och uppvuxna i Sverige upplever att de i Sverige inte känner sig svenska och i sin andra kultur inte heller känner sig hemma. Som framgått ovan definieras självbild i denna studie som den bild individen har av sig själv och således uppfattar sig själv.

Metod

Deltagare

Urvalet av deltagare skedde utifrån ett målinriktat urval. Deltagarna bestod av 15 personer. Det var 10 kvinnor och fem män. Samtliga var mellan 21 och 30 år gamla ($M = 24.2$ $SD = 8.7$). Deltagarna handplockades utifrån kriteriet att deras båda föräldrar skulle ha sitt ursprung i ett annat land. Det sågs även till att dessa ursprung varierade mellan deltagarna. Deltagarna skulle vara födda och uppväxta i Sverige samt vara över 20 år. Tanken med detta var att andra generationens invandrare i den åldern har hunnit vara med om olika situationer ute i samhället.

Både i skola och på arbetsmarknaden. Deltagarna var studerande, nyexaminerade, arbetande och arbetssökande. Samtliga deltagare kom ifrån Svealand. Ingen ersättning utgick.

Material

Semistrukturerade intervjuer användes i denna studie och intervjuguiden konstruerade vi själva. Intervjuguiden bestod av 41 frågor och likaså av två olika frågeområden. Dessa var ”Händelser” och ”Uppfattningar”. Att dessa frågeområden valdes var p.g.a. de visats ha betydelse för den bilden individen har av sig själv (Branscombe & Wann, 1994; Chavez et al., 1997; Özdemir & Stattin, 2013). Frågorna syftade till att se hur upplevelsen av att tillhöra två kulturer kunnat påverka självbilden, enligt tidigare given definition (Fraser, 2003; Hägglund, 1980; Kihlstrom, 2012). För att fånga in detta ställde vi bl.a. frågor som huruvida omgivningen bekräftat och bemött deltagarna och i vilken kultur deltagarna själva kände att de tillhör. Exempel på frågor inom ”Händelser” var ”Kan du berätta om en situation som har fått dig att känna att du tillhör en viss grupp?” och ”Känner du dig tillhörande i din andra kultur?”. Exempel på frågor inom ”Uppfattning” var ”Känner du dig som svensk i Sverige?” och ”Vad svarar du när någon frågar dig vart du kommer ifrån?”. Likaså ställdes frågor om språk, uppväxten, relationer och umgängeskrets. Intervjuguiden bestod framförallt av öppna frågor men innehöll även ett fåtal slutna frågor. För att klargöra eventuella tolkningar, oklarheter och för att få ökad förståelse ställdes följdfrågor. Utöver detta ställdes även frågor kring föräldrarnas kulturella orientering. Exempel på sådana frågor var ”Hur är dina föräldrars förhållning gentemot den svenska kulturen?” och ”Vilka traditioner firar ni i er familj?”. Eftersom föräldrarnas förhållningssätt gentemot en viss kultur kan antas påverka hur deltagaren uppfattar sitt egna kulturella förhållningssätt. Intervjuerna spelades in på mobiltelefon för att sedan kunna transkriberas ordagrant till text på dator.

Procedur

Vi började med att skriva ett missivbrev som innehöll information om syftet med studien. I missivbrevet framgick även information om vad vi sökte hos deltagarna och allmän information om oss studenter. Deltagarna fick även information om hur lång tid intervjun skulle ta och att den skulle spelas in samt transkriberas. De etiska principerna presenterades också så att deltagarna skulle vara medvetna om deras rättigheter och våra skyldigheter. Deltagarna fick således information om att deras deltagande var frivilligt och att de när som helst kunde avbryta sin medverkan. De fick även veta att deras uppgifter skulle behandlas konfidentiellt och att privat data inte skulle avslöjas. Att svaren de gav endast skulle användas för forskningsändamål var också något som poängterades för deltagarna (Vetenskapsrådet, 2002).

Åtta av deltagarna fick vi tag på i två högskolor i Svealand. Vi besökte dessa högskolor och satte upp intresseanmälan på högskolornas anslagstavlor som löd ”Vill du vara med i en studie om upplevelsen av att tillhöra två kulturer och har föräldrar som är från ett annat land? Iså fall maila oss”. Vi bad även de av intresse att skriva vilket land deras föräldrar kom ifrån. Intresseanmälan hängde uppe i högskolorna under två veckor och de som var intresserade fick maila oss. Sammanlagt mailade 10 studenter oss sin intresseanmälan och vi valde således ut åtta av dessa. Att vi valde de åtta baserades på att deras föräldrar kom från olika länder. Vi mailade då ut missivbrevet och samtliga ställde upp. Resterande deltagande fick vi tag i genom bekantas bekanta. Till dessa mailade vi ut missivbrevet direkt. Även dessa frågade vi om vilket land deras föräldrar kom ifrån. Detta gjordes för att få en variation av kulturer.

Vi bokade tid och plats med deltagarna och intervjuerna utfördes på de platser som passade deltagarna bäst. Det var platser som deras hem, på kaféer och i grupperum på högskolorna. Innan

intervjuerna sattes igång redogjordes det åter för de etiska principerna och deltagarna blev tillfrågade om det var något som var oklart. Deltagarna blev återigen informerade om att intervjun skulle spelas in. De blev även upplysta om att de inte behöva svara ifall någon fråga kändes jobbig. Tidsåtgången vid intervjuerna varierade mellan 40-50 minuter. Efter respektive intervju frågade vi deltagarna hur de mådde och hur intervjun känts. Eftersom att efter en intervju kan det råda en viss oro då den intervjuade varit öppen och delat med sig av personliga och emellanåt känslomässiga upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2014). Inför analysprocessen gjordes en ordagrann transkribering efter varje intervju.

Databearbetning

I denna uppsats har vi utgått från den induktiva ansatsen med inslag av den deduktiva ansatsen. Att vi utgått ifrån båda var för att vi började med att samla in data utifrån vårt syfte. Efter första intervjun analyserades den och vi fortsatte sedan samla in ytterligare data. Vi analyserade således data successivt efter respektive intervju. Det deduktiva inslaget uppstod i sin tur då vi efter varje intervju fick ökad förståelse som vi hade med oss när vi genomförde nästkommande intervju. Vi utgick ifrån ett hermeneutiskt perspektiv då hermeneutiken intresserar sig för tolkning av meningen. Syftet med den hermeneutiska ansatsen är att uppnå en gemensam och giltig uppfattning om en texts mening. För intervjuforskning är hermeneutiken särskilt relevant eftersom fokus ligger på den dialog som skapar intervjutexterna som ska tolkas och därefter klargörs den process där intervjutexterna tolkas (Kvale, 1997). Tolkningen växer sålunda fram i en cirkulär rörelse. Detta mellan forskarens förförståelse och det insamlade data vilket leder till en ny förståelse. I sin tur blir denna nya förståelse i kommande tolkningsansatser till förförståelse. Tolkningen utgår då från den hermeneutiska cirkeln. Delarna tolkas utifrån helheten och likaså tvärtom (Langemar, 2008).

Vid analysen av materialet tog vi hjälp av de fem stegen som presenterades av Kvale och Brinkmann (2014) och denna analysmetod har fokus på meningen. Steg ett består av att få en känsla av helheten och för detta läser forskarna igenom hela intervjun. Steg två innebär att naturliga meningsenheter i texten fastställs så som de uttrycks av intervjupersonen. Sedan tematiseras meningsenheterna i steg tre. I det fjärde steget ser forskarna till att meningsenheterna är relevanta till syftet med undersökningen. I det sista steget tas alla överflödiga teman bort. De centrala temana knyts ihop. Vi använde oss av meningskoncentrering men också av meningskategorisering vilket innebär att teman plockas ut och kategoriseras utifrån respondenters svar. Det ger struktur och reducerar materialet. Efter att varje intervju transkriberats ordagrant lästes den igenom för att få en helhetsbild. Transkriptionerna bestod sammanlagt av 100 sidor utskrivet datamaterial. Därefter meningskoncentrerades intervjuerna. Detta genom att de oväsentliga uttalandena togs bort. Utifrån vår uppfattning av intervjupersonens uttalande formulerades därefter huvudteman. Namnen på huvudtemana utformades så att de skulle besvara studiens syfte. T.ex. huvudtemat ”Upplevelsen av att vara avvikande enligt andra” framkom genom deltagarnas olika uttalanden om att andra i omgivningen hade en påverkan på deras upplevelse av tillhörighet och bild av sig själva. Citaten från varje intervju sorterades sedan utifrån våra teman. Därefter kontrollerades varje tema för att säkerställa att det som var relevant tagits med. Dessa teman användes för att belysa de övergripande likheterna som framkom i intervjuerna. Varje tema innehöll även underteman för att belysa skillnaderna i respondenternas uttalanden. T.ex. ”*Här i Sverige får jag inte alltid bekräftelse på att jag är svensk men i Makedonien ses jag som svensk och kallas svensk.*” blev till undertemat Ingen bekräftelse. Likaså blev ”*När jag är utomlands känner jag mig mer svensk än i Sverige för i Sverige är det sällan jag ses som svensk*” också undertemat Ingen bekräftelse. Det framgick således här att det var frånvaron av bekräftelse av

andra i omgivningen som fått deltagarna känna sig osvenska. För att säkerställa att både huvudtemana och undertemana var relevanta i förhållande till intervjusvaren gjordes ett interbedömarreliabilitestest. Detta utfördes genom att författarna på varsitt håll analyserade alla 15 intervjuer och tog fram de teman de upplevde vara av relevans. Sedan jämfördes de framtagna temana mellan varandra för att se hur många av temana som uppfattats på samma sätt. Resultatet visade att författarna var överens i 95 % av fallen.

Resultat

I det följande avsnittet kommer vi nu att redovisa och sammanställa det resultat som framkommit ur samtliga intervjuer. Detta görs med hjälp av huvudteman, underteman samt exempel på meningsenheter. De huvudteman som framträdde var ”Upplevelsen av att vara avvikande enligt andra”, ”Den sociala och kulturella tillhörigheten har en inverkan” samt ”Språket har betydelse”. Underteman skapades utifrån de meningsenheter som identifierats och användes sedan för att belysa de olika sätt som deltagarna har yttrat sig. Exempel på meningsenheter för varje undertema har vi fastställt i tre olika tabeller som går att se nedan.

Upplevelsen av att vara avvikande enligt andra

När det ställdes frågor om familjens relation till den svenska kulturen, traditioner, vänner, området deltagarna växt upp i, självuppfattning och skillnader mellan kulturerna framkom det att den sociala omgivningen haft en påverkan för upplevelsen av kulturell tillhörighet för samtliga deltagare. Det gemensamma för de underteman som framkom här var att omgivningen på olika sätt påminde deltagarna om att de var annorlunda och fick de att känna att de inte riktigt tillhörde den svenska kulturen. Det första undertemat som framkom var arbetsmiljö. Inom detta undertema räknades skola och arbetsplats in. Närmast var nästa undertema och här syftades det på vänner och familj. Det tredje undertemat var att inte bli bekräftad som svensk. Sista undertemat handlade om kategorisering och inom denna låg fokus på utseende, namn och klädstil. I Tabell 1 nedan visas en översikt över de underteman och exempel på meningsenheter som arbetats fram för detta huvudtema.

Tabell 1

Tematisering av upplevelsen av att vara avvikande enligt andra

Exempel på meningsenheter	Undertema
När jag var liten fick jag till exempel gå till en special svenskalärare... Jag kunde väl svenska som alla andra... jag kände mig inte delaktig av gemenskapen	Arbetsmiljö
När jag arbetar på nästan daglig basis frågas jag av antingen nya kollegor eller patienter om var jag kommer ifrån och då räcker det inte med Sverige... Sverige gills inte deras ögon	

Exempel på meningsenheter	Undertema
Men sen beror det också på om jag umgås med någon svensk som har en svensk tradition och firar den som jag inte gjort i min familj tillexempel... då kan jag mer känna mig lite osvensk	Närstående
I sådana fall den närmaste omgivningen, typ min mamma... alltså jag tror att jag fått allt ifrån min mamma...	
Det känns inte som det spelar någon roll om man känner sig svensk eftersom det är betraktarna som avgör... hur du mottas av andra... spelar ingen roll hur svensk jag känner mig om jag aldrig kan bli bekräftad som svensk	Ingen bekräftelse
För jag blir inte bekräftad som svensk här... skulle folk acceptera att jag är svensk skulle det gå... jag kan inte ta del av att jag är svensk när ingen tycker det	
Ja det händer ju hela tiden att man blir kategoriserad till gruppen invandrare... men det är mycket på grund av hur jag ser ut och det gör mig... jag blir irriterad	Kategoriserad
När jag började söka jobb blev jag väldigt medveten om mitt namn. Jag hade sökt ett jobb fyra gånger men inte fått något svar... jag kan inte låta bli att tänka att de behövde höra mig prata svenska	
Jag har inte samma klädstil som de där nere, då märker man att jag inte är därifrån...	

Gällande undertemat arbetsmiljön framgick det hos majoriteten av deltagarna att det var en plats där de upplevt att de var annorlunda. En deltagare berättade att hon känt känslor av obehag och likaså en upplevelse av att vara ovälkommen då hon började i en grundskola där hon var den enda med utländsk bakgrund. Hon hade blivit uttittad vilket gjort henne ledsen. Ytterligare två deltagare berättade om situationer i skolan som gjort att de känt sig avvikande. För båda dessa deltagare ledde den känslan av avvikande till att varken någon av de idag kan se sig själva som svenska. En annan deltagare framhöll att hon tyckte att de på arbetsplatsen kunde ha förutfattade meningar om henne p.g.a. hur hon ser ut. T.ex. kunde personer på arbetsplatsen fråga henne om hur det hade känts att växa upp i en förort. Detta utan att hon sagt någonting om att hon gjort det. I sin tur har det påverkat henne idag på så sätt att hon är mer försiktig när hon träffar nytt folk. Eftersom hon inte vet om folk med sådana frågor verkligen undrar eller vill göra narr av henne.

När det ställdes frågor om närstående berättade ett par av deltagarna att närstående såsom vänner påverkat de till att känna sig annorlunda. Detta har dock inte varit något som vännerna i fråga har gjort med avsikt. En deltagare framhöll att hon haft många vänner med utländsk bakgrund som inte talat så bra svenska vilket även påverkat hennes svenska. Hon upplevde att hennes svenska inte utvecklades särskilt mycket eftersom personerna i umgängeskretsen talade mycket slang. Det ledde till att hon började känna osäkerhet i sitt talande av det svenska språket vilket satt kvar än idag. Hennes osäkerhet i talandet av svenskan påminde henne om att hon var annorlunda mot andra som inte talade knackig svenska. Ett flertal av deltagarna svarade att

vänner haft en positiv inverkan på deras bild av sig själv. Att ha haft vänner från olika kulturer men även etniskt svenska har bidragit till att dessa deltagare känner att de fått en ökad förståelse, ökad vidsynthet och lärt sig mer om andra kulturer och människor. Att känna tillhörighet till en viss kultur var även något familjen påverkade hos ett par deltagare. En deltagare berättade att hennes mamma, ursprungligen från Syrien, har gjort att hon känner större tillhörighet till den svenska kulturen. Eftersom hennes mamma anammat den svenska kulturen väldigt mycket och den syrianska kulturen hamnat i skymundan under uppväxten. För en annan deltagare var det tvärtom. Hans föräldrar hade hållit fast vid den albanska kulturen väldigt hårt vilket påverkat hans känsla av att tillhöra den kulturen mer än den svenska. Hans bild av sig själv var således att han var alban och inte svensk. För dessa deltagare och ytterligare ett par bidrog familjens anammande av en viss kultur till att känna sig annorlunda i vissa situationer. T.ex. berättade en deltagare att han tyckte att det var jobbigt när hans vänner skulle fira jul medan han inte skulle göra något speciellt.

Att inte få bekräftelse av andra att tillhöra en viss kultur var något nästan hälften av deltagarna berättade hade påverkat de negativt. Att inte få den bekräftelsen ledde för dessa deltagare till en känsla av att vara vilsen. En deltagare berättade att då hon varken blir bekräftad som svensk i den svenska kulturen eller somalier i sin somaliska kultur har det lett till att inte bara känner sig vilsen utan även känner hopplöshet. Ytterligare en deltagare berättade att eftersom hon inte har fått bekräftelse i någon av sina kulturer att hon är en del av den känner hon inte att hon tillhör någon kultur alls.

Majoriteten av deltagarna framhöll att ha ett utländskt utseende eller ett utländskt namn gjort att de vid ett, eller flera, tillfällen känt sig bli kategoriserade som invandrare av andra i Sverige. Ett par deltagare berättade att de p.g.a. sitt utseende fått höra kommentarer om att de inte är svenska och även upplevt att folk haft en snedvriden uppfattning av dem. Två deltagare framhöll att de hade blivit bemötta som om det vore opålitliga och stökiga bara för de såg ut som de gjorde. Att ha utländska namn berättade ett flertal deltagare även var något som påminde de om att de inte var svenska. Speciellt i sociala sammanhang där de flesta andra hade svenska namn. Likaså då de fått, upprepade gånger, frågor om hur namnet uttalas, stavats och var någonstans det kom ifrån. Deltagarna berättade dock att namnet var en viktig del av dem själva och att namnet inte var något som skulle kunna bytas ut. Trots att namnet påminde de om att de hade ett ursprung från ett annat land än Sverige. En deltagare talade om att byta namn till ett mer svenskklingande var som att försöka gömma en del av sig själv vilket för honom var otänkbart. Även om tanken hade slagit honom. Ytterligare en deltagare berättade att hon inte skulle må bra inombords om hon ändrade sitt namn till ett mer svenskklingande bara för att smälta in mer. I sin andra kultur upplevde ett flertal deltagare att de p.g.a. sin klädstil blev kategoriserade som avvikande. Samtliga av dessa berättade om hur de hade blivit uttittade och fått frågor om de var turister.

Att den sociala och kulturella tillhörigheten har en inverkan

Att ha två kulturer var något som påverkade deltagarnas upplevelse av social och kulturell tillhörighet. De underteman som framgick här var ökad förståelse, dubbel identitet, synsätt och värderingar och slutligen kluvenhet. Det gemensamma för dessa underteman var att det var inflytandet av att ha två kulturer som utformat och påverkat dem. I början av intervjuerna var deltagarnas uppfattning om deras kulturella tillhörighet inte något svårt att svara på. De flesta kunde svara tämligen fort men desto längre in i intervjun vi kom, desto mindre självklart blev deltagarnas tillhörighetsuppfattning. I Tabell 2 visas en översikt.

Tabell 2

Tematisering av att den sociala och kulturella tillhörigheten har en inverkan

Exempel på meningsenheter

Underteman

Jag kan inte hitta hela min identitet i den svenska kulturen och jag kan inte heller hitta min identitet i den andra kulturen...

Kluven

Känns inte som jag riktigt tillhör någonstans... jag är inte 100 procent i någon kultur så det är som att jag har en fot i vardera och inte riktigt vet

I min andra kultur är folk mycket mer öppna... den personliga spacen som finns här finns inte där... vilket gör att jag också blir mer öppen och social

Dubbel identitet

Den svenska kulturen har format mig likasom min andra kultur har gjort jag är ju en produkt av båda kulturerna

Jag har ju mitt sätt att se och tolka saker... och liksom en föreställning om vissa normer... man har typ en annan livsåskådning och den kan jag inte bortse ifrån när jag är i min andra kultur

Synsätt och värdering

Jag har ju blivit en helt annan människa tack vare att jag är född och uppväxt här... har ju helt andra värderingar som inte är självklara i min andra kultur

Jag förstår mer, har en bredare människosyn... och har fått större förståelse till varför en person agerar eller säger som hon gör. Att jag har två kulturer har gjort mig till en öppen människa

Ökad förståelse

Jag har liksom lärt mig att saker kan vara på ett annat sätt och att det inte behöver vara fel utan bara på ett annat sätt

Att känna sig kluven gällande sin kulturella tillhörighet var något som hälften av deltagarna tog upp. En deltagare berättade att kluvenheten var något väldigt jobbigt och det fick henne känna att hon stod i gränslandet. Likaså uttryckte ytterligare en deltagare att kluvenheten fick henne emellanåt att känna sig uppgiven. Hon uttryckte skämtsamt att hon kände sig som en fiskmås som varken hör hemma på land eller i havet. Att känna lika mycket tillhörighet till båda kulturer var det även ett par deltagare som tog upp att de kände. En deltagare berättade däremot att han aldrig skulle kunna känna mer tillhörighet till den ena eller andra kulturen. Detta eftersom att han är född och uppvuxen här i Sverige och därför var den kulturen lika nära honom som den kultur han haft i sitt hem. På liknande sätt framhöll en deltagare att han var en blandning av det bästa i sina båda kulturer.

Närvaron av två kulturer var något som bl.a. ledde till att en identitet i vardera kulturen byggts upp framhöll majoriteten av deltagarna. Oavsett om de kände mer eller mindre tillhörighet till någon, eller båda, av sina kulturer. I den svenska kulturen anpassade sig identiteten efter vad som ansågs acceptabelt i denne och tvärtom. En deltagare upplevde att den dubbla identiteten gjorde det svårt för honom att känna större tillhörighet till en kultur då han

kände sig som ett resultat av båda kulturerna. Några deltagare framhöll även att trots att den dubbla identiteten var något bra kunde den också kännas jobbig. Bra eftersom den underlättade den sociala anpassningen i respektive kultur. Jobbig för att de inte alltid kunde vara en och samma person i båda kulturer. En deltagare berättade att i hennes andra kultur ses det som en självklarhet att vara mer framåt och därav anpassar hon sig till detta och blir mer framåt i sin andra kultur. I den svenska kulturen blir hon i sin tur lite mer tillbakadragen. Likaså sa ytterligare en deltagare att den dubbla identiteten gjort henne flexibel. I sin andra kultur blir hon mer hjälpsam då det förväntas till hög grad i den kulturen. Där ska äldre alltid få hjälp. En deltagare uttryckte dock att hon upplevde det svårt att anpassa sig i sin andra kultur. Eftersom hon kände att hon inte än hade byggt upp en sida som hon kunde ”plocka fram” när hon befann sig i den kulturen. Det påverkade henne till att känna mindre tillhörighet till sin andra kultur.

Majoriteten av deltagarna upplevde att synsättet och värderingarna de växt upp med i Sverige på ett eller annat sätt hindrat de att integreras till fullo i sin andra kultur. En deltagare berättade att värderingarna hon har växt upp med i Sverige krockar med de i hennes andra kultur och att det gjorde det svårt för henne att yttra sig om vissa ämnen vilket gjorde att hon tog avstånd från vissa samtalsämnen. Det har lett till att hon blivit tystlåten och blyg i sin andra kultur. En annan deltagare nämnde att han blir lite introvert i sin andra kultur eftersom människor inte är lika öppna och sociala i den kulturen. Ytterligare en deltagare tog upp att när han uttrycker sina åsikter fritt tycker de i hans andra kultur att han är konstig och visar ingen förståelse för det. För honom har det känts jobbigt eftersom det gör att han känner sig obekvämt.

Större delen av deltagarna ansåg att ha två kulturer bidragit med en ökad förståelse för andra kulturer och andra människor. Detta var även något som dessa deltagare framhöll vara en positiv och betydelsefull egenskap hos sig själva. En deltagare berättade att hon fått en större förståelse för människor med andra kulturer eftersom hon själv har en som kan uppfattas annorlunda mot den svenska. Ytterligare en deltagare framhöll att den ökade förståelsen han fått från att ha växt upp med två kulturer gjort honom till en kunskapsrikare person. Detta då han kunnat ta med sig så mycket i sitt liv från kulturerna.

Att språket har betydelse

Språket var något som samtliga deltagarna belyste på olika sätt. Det gemensamma för de underteman som framkom här var att språket var något påtagligt och betydelsefullt för upplevelsen av att ha två kulturer. Språket och att kunna fler språk var något både positivt och negativt för deltagarna i hur de upplevde sig själva. De underteman som framkom här var språkhinder, språkanpassning, språkbevarande och flerspråkighet. Språkhinder uppstod då deltagarna tog upp att deras bristande språkförmåga i deras andra kultur blivit ett hinder för att förstå andra och själva bli förstådda. Språkanpassning blev ett undertema för då deltagarna tog upp att de anpassade sitt språk i olika situationer. Detta gjordes för att förenkla kommunikationen och på bästa sätt kunna nå fram till andra. Språkbevarandet handlade om att deltagarna valde att inte prata på svenska även när detta var möjligt p.g.a. att de ville bevara och öva på språket i sin andra kultur. Undertemat flerspråkighet belyste att deltagarna såg sin förmåga att kunna tala fler språk än ett som en positiv egenskap hos sig själva. Se Tabell 3 nedan för en översikt.

Tabell 3

Tematisering av språket har betydelse

Exempel på meningsenheter

Underteman

Då min turkiska inte är bra blir det jobbigt för det är så himla viktigt för mig att kunna göra mig förstådd

Språkhinder

Jag känner inte mig tillhörande p.g.a. språket och språket är en viktig källa för att komma någon nära... Det gör att jag inte kan vara den person jag är i Sverige eftersom den personen inte kan komma fram helt

Att jag byter språk gör jag för att jag förstår vissa bättre på ett språk och dem förstår mig bättre på ett språk. Det finns liksom andra ord som kan sägas bättre på mitt andra språk

Språkanpassning

Vilket språk jag talar beror på vilken situation jag befinner mig... det blir det som gör det lättast att förstå varandra

Jag försöker alltid prata mitt hemspråk när jag umgås med folk från min andra kultur även om vi kan svenska, jag tycker det är viktigt att kunna sitt hemspråk på ett bra sätt

Språkbevarande

Jag väljer att prata på mitt hemspråk även när jag inte behöver det för då får jag träna på det och det bevaras

Jag tycker att det är bra och ser det faktiskt bara som en fördel. Att kunna fler språk får mig att känna mig kunskapsrik

Flerspråkighet

Det finns inget negativt med att kunna fler språk och att jag alltid har kunnat två språk är en positiv del av mig

Majoriteten av deltagarna tog upp att språket var en viktig del av integrationen i sin andra kultur. Detta eftersom att det var genom språket de förstod andra, gjorde sig och blev själva förstådda. Samtliga deltagare som tog upp detta upplevde att deras bristande språkförmåga, i både förståelse och tal, blev ett hinder för att smälta in i den andra kulturen. Det framgick även att det var något som gjorde de mer reserverade i den andra kulturen. En deltagare berättade att när hon är i sin andra kultur och inte kan göra sig förstådd blir hon ledsen. Hon tycker det är jobbigt för hon redan känner att hon är annorlunda på många andra sätt, både i den svenska kulturen och sin andra. Därav blir språkhindret något tungt. Ytterligare en deltagare förklarade att hon trots hennes språkhinder visste att hon likagärna kunde prata engelska med personer i sin andra kultur. Dock var detta något hon inte vågade ta till för att hon var rädd att bli dömd. Dömd just för att hon inte talar språket som talas i den kulturen. För denna deltagare skapade detta känslor av att känna sig låst när det kom till att kommunicera med personer i den andra kulturen. Ett flertal deltagare framhöll även att de kände att de inte kunde nå ut med sina personligheter på samma sätt som i den svenska kulturen. En deltagare berättade att p.g.a. sin osäkerhet med språket inte vara lika skämtsam som i Sverige. Det ledde till att hon kände sig beroende av sin mamma för att få hjälp med språket. Likaså uttryckte en deltagare att hon kände att hon inte kunde föra djupa diskussioner som hon tycker om att göra. En deltagare berättade dock att han inte upplevde sig ha språksvårigheter i sin andra kultur. Det ledde till att han upplevde att han inte sticker ut speciellt mycket.

Samtliga deltagare berättade att de anpassade och skiftade språk beroende på vem eller vilka de talade med. Att detta gjordes berodde på att ett visst språk förstods bättre hos vissa personer

och ett annat hos andra personer. Språkanpassningen handlade således om att på bästa sätt kunna kommunicera och göra sig förstådd till personen, eller personerna, i fråga. Däremot framhöll ett par av deltagarna att språkanpassningen till språket i sin andra kultur också gjordes för att träna på det språket och på så vis bevara det. Dessa deltagare betonade att språket i sin andra kultur var en viktig del av dem då det tillhörde dess andra kultur och något som de inte ville tappa. En deltagare uttryckte att hon tog varje tillfälle i akt hon kunde när det gällde att tala språket i sin andra kultur. Eftersom att hon ansåg det som något viktigt att inte tappa.

Alla deltagare tog även upp att vara flerspråkiga var något positivt och något de var glada över att ha som egenskap. En deltagare tog upp att flerspråkigheten var en fördel för att det gjorde att han kunde kommunicera med fler människor och det var något han var glad över att kunna. Ytterligare en deltagare berättade att han kände sig mer rik eftersom hans förmåga att kunna fler språk bidrog till att han kunde knyta an till fler människor.

Diskussion

Metoddiskussion

Intervjuerna i studien var semistrukturerade. Fördelen med semistrukturerade intervjuer är att frågornas ordningsföljd kan variera beroende på vad deltagarna svarar och som forskare finns möjligheten att ställa följdfrågor för att utveckla deltagarnas svar. Under intervjuens gång dyker såldes följdfrågor och nya frågor upp (Bryman, 2012; Langemar, 2008). För oss var denna typ av struktureringsgrad en fördel dels för att vi ville åt deltagarnas subjektiva erfarenheter och dels för att det hjälpte oss att reda ut oklarheter. Likaså kunde vi utveckla deltagarnas svar på ett naturligt sätt. Mättnad uppnåddes i resultatet efter att 12 deltagare intervjuats. Detta blev tydligt då de sista tre intervjuerna som utfördes gav svar som liknade de vi fått tidigare. I urvalet så uppstod en viss homogenitet p.g.a. deltagarnas gemensamma kriterier. Variationen i deltagarnas ålder, ursprung och yrke bidrog däremot även till en viss heterogenitet.

I studien var det 15 deltagare och därför blir det svårt att säga att materialet är generaliserbart. Då vi använde oss av den hermeneutiska inriktning i denna studie utgick vi ifrån vår tolkning och förförståelse när vi tolkade intervjuerna. Detta innebär att vår tolkning inte kan sägas framställa en slutsats som går att generalisera till en hög grad. Vi kan däremot anta att även andra som har fler kulturer kan känna igen sig. Detta eftersom vi kunde se gemensamma mönster hos deltagarna i studien. Dock var studiens syfte inte ämnat till att generalisera utan att se mönster och få fram problematiserade berättelser om upplevelsen av att ha två kulturer och dess inverkan på självbilden.

Ett hot mot validiteten i denna studie skulle kunna vara att deltagarna kan ha svarat utefter social önskvärdhet och då svarat utefter vad de trott förväntats av dem. För att motverka detta talade vi om för respektive deltagare innan intervjuens start att det inte fanns något svar som var rätt eller fel. Att vi har ursprung i andra länder, och en av oss även erfarenhet av att ha två kulturer, bidrog till en viss förförståelse och tankar kring det aktuella området. I sin tur kan detta ha påverkat resultatet och validiteten. Därför försökte vi under intervjuerna uppnå medveten naivitet. Medveten naivitet handlar om att intervjuaren visar sig vara öppen och inte istället förlitar sig på färdiga kategorier (Kvale & Brinkmann, 2014). Vi besvarade t.ex. inga frågor när deltagarna frågade oss om våra tankar kring det som de berättat. Att vi har ursprung i andra länder och en av oss erfarenhet av att ha två kulturer, vilket nämndes ovan, kan däremot även ha skapat ett ökat förtroende för deltagarna då de delade med sig av sina upplevelser. Detta är även något Jacksons (2010) kom fram till i sin studie, att deltagarna i delandet av sina erfarenheter och upplevelser kände sig bekväma när de visste att intervjuaren likaså hade multietnisk bakgrund. Eftersom deltagarna befann sig i en situation där de visste att deras svar

dokumenterades och intervjuades av två personer de inte kände, fanns det en möjlighet att de inte svarade så som de skulle ha gjort i en naturlig situation. För när en person vet att denne är med i en undersökning kan dennes beteende bli annorlunda.

Den analysmetod vi gick utefter i denna studie var den som Kvale och Brinkmann (2014) benämner har fokus på meningen, vilket togs upp i metodavsnittet. Vi upplevde att analysmetoden var pålitlig eftersom de fem stegen hade en naturlig ordningsföljd och centrerar det som är av vikt. Att vi utgick från dessa steg bidrog även till att interbedömarreliabiliteten blev så pass hög som den blev.

I denna studie är det av vikt att poängtera att om denna studie genomförts med en annan definition av begreppet självbild hade resultatet kunnat tolkas på ett annat sätt än i detta fall. Under forskningsprocessens gång höll vi ständigt oss till en definition av självbild. Den definition vi valde oss att hålla oss till var att självbilden är den bild en individ har av sig själv (Fraser, 2003; Hägglund, 1980; Kihlstrom, 2012). Likaså kunde tolkningen av resultatet blivit annorlunda om det var utifrån en annan kvalitativ inriktning. T.ex. inom fenomenologin är målet att beskriva hur människor upplever livsvärldsfenomen och finna det gemensamma i deltagarnas upplevelser (Kvale & Brinkmann, 2014). Utifrån fenomenologi hade således deltagarnas olika upplevelser inte belysts som det gjort i våra underteman.

Upplevelsen av att vara avvikande enligt andra

Det första undertemat här var arbetsmiljön. Upplevelser av att vara ovälkommen, avvikande, uttittad och bemött med förutfattade meningar var något som här visade sig. Likt det Darvishpour och Westin (2008) framhåller så upplevde deltagarna i denna studie att omgivningen tillskrev de en etnisk identitet. För självbilden kan detta ha påverkat deltagarna till att de känt sig inte bara utanför och annorlunda utan även tämligen ensamma. Eftersom arbetsmiljön är en miljö där människor vistas dagligen blev det påtagligt för deltagarna att de var annorlunda. Özdemir och Stattin (2013) framhåller även att orättvis behandling kan leda till att en individ anser sig tillhöra en ”dem”-grupp och inte en ”vi”-grupp. Detta var något som våra deltagare även kan tänkas ha känt eftersom de upplevt sig inte vara tillhörande.

För den deltagaren som blev bemött med förutfattade meningar kan det ha lett till känslor av att inte bli tagen seriöst och osäkerhet. För henne kan självbilden således tänkas ha påverkats på det sätt att hon inte ser sig själv som självsäker utan mer en osäker person. Tanken hade slagit denna deltagare att ifall hon inte blivit bemött på arbetsplatsen med förutfattade meningar hade hon kanske inte haft den försiktiga bilden av sig själv som hon nu har. Detta var även något Özdemir & Stattin (2013) och Chavez et al (1997) framhåller. Att bli bemött på ett fördomsfullt sätt leder till osäkerhet då självbilden hotas. Att arbetsmiljön hade en betydande roll för upplevelsen av gemenskap påpekar Oyama et al. (2014) vilket således visades sig i vårt resultat.

Det efterföljande undertemat var närstående. Det framkom hos ett par deltagare att deras känsla av tillhörighet till sin andra kultur hade påverkats av familjen. Likaså att familjen anammat en viss kultur mer påverkade deltagarna till att känna sig avvikande. För självbilden kan detta ha betytt att dessa deltagare själva ansåg sig ha större tillhörighet till en kultur mer än den andra och identifierade sig således utefter den kulturen när de talade om sig och identifierade sig själva. Likaså ytterligare förstärkt känslan av att de tillhörde en specifik grupp. Detta var även något Sabatier (2008) betonar. Att föräldrar bidrar till upplevelsen av tillhörighet. För våra deltagare hade vännerna bidragit till att deltagarna ansåg sig ha egenskaper av att vara förstående och öppna. För deltagarnas självbild kan dessa egenskaper gett ett positivt intryck då de sett på sig själva som personer som präglade av dem. För den deltagare som kände osäkerhet i sitt talande av det svenska språket p.g.a. vännernas jargong kan självbilden ha påverkats på det sätt att hon inte bara känner sig annorlunda utan även oduglig när hon hör folk

som talar bra svenska. För den deltagare som upplevde att det var jobbigt att han inte firade jul kan självbilden ha påverkat han till att känna sig utanför och ensam. Van Goethem et al. (2013) betonar även att vänner har en stor inverkan för känslan av tillhörighet (Van Goethem et al., 2013).

Att heller inte få bekräftelse av andra var något hälften av deltagarna tog upp vilket lett till att de känt sig vilsna i frågan om sin tillhörighet och detta är något även något Berry, Phinney, Sam och Vidder (2006) framhåller. För deltagarna kan denna känsla av att vara vilsna påverkat deras självbild till att inte riktigt veta hur de ska uppfatta eller placera sig själva. För den deltagaren som upplevt att hon inte fått bekräftelse i någon av kulturerna kan således hennes självbild, som för de andra deltagarna, ha påverkats på ett sätt som fått henne känna sig rotlös.

Att uppleva sig bli kategoriserad, som är det sista undertemat, framhöll majoriteten av deltagarna. Människor kategoriserar varandra utefter utseende och associerar det med stereotyper och impulsiva sanningar. Likaså kan människor bli kategoriserade p.g.a. sitt namn (Darvishpour & Westin, 2011; Dinur, et al. 1996). För de deltagare som blivit kategoriserade p.g.a. utseendet kan det för självbilden lett till att de känner att de ständigt behöver förklara sig och bryta ner den stereotypiska uppfattningen. Detta eftersom de uttrycktes att andra kunde ha en snedvriden uppfattning. Att ha ett utländskt namn och ha blivit kategoriserad p.g.a. det kan för självbilden ha påverkat deltagarna att känna ett utanförskap vilket i sin tur kan ha förstärkt känslan av att inte tillhöra den svenska kulturen. Att uppfattas vara annorlunda p.g.a. sin klädstil var även något ett flertal deltagare tog upp blev påtagligt i deras andra kultur. Människor tenderar nämligen att reagera på det första denne ser (Rakic, 2011). För dessa deltagare kan självbilden ha påverkats på det sätt att de inte blir kvitt med känslan att vara gäst. Detta kan i sin tur öka känslan av att inte få tillhöra den svenska eller sin andra kultur.

Den sociala och kulturella tillhörigheten har en inverkan

Att vara kluven över sin kulturella tillhörighet var något hälften av deltagarna kände. Deltagarna hade svårt att placera sig själva. För självbilden kan detta ha betytt, likt tanken kring bekräftelse, att deltagarna inte vet hur de ska bedöma sig själva. På liknade sätt kom Borgström (1998) fram till att andra generationens invandrare känner sig delade i frågan om tillhörighet. För det paret deltagare som däremot kände lika mycket tillhörighet till båda sina kulturer kan självbilden ha påverkats på vis att de är trygga i sin tillhörighet och inte har några tvivel om sin tillhörighet.

Att ha två kulturer var något som ledde till en dubbel identitet hos majoriteten av deltagarna och till att deltagarna enklare kunnat anpassa sig socialt i respektive kultur. För självbilden kan den dubbla identiteten, och då den sociala anpassningen, blivit något grundläggande för personligheten och påverkat hur personligheten formats för deltagarna. Några deltagare framhöll även att den dubbla identiteten var något bra p.g.a. den sociala anpassningen men likaså något jobbigt. Deltagarna framhöll att den dubbla identiteten varit positiv för att den gjort det lättare att rätta sig efter den kultur de befinner sig i. Det kan tänkas ha gjort deltagarna rikare på kunskap och erfarenhet vilket även Borgström (1998) framhåller att en dubbel identitet kan göra. Att den dubbla identiteten kunde upplevas jobbig var för att deltagarna behövde anpassa sig och ändra sig på markanta vis för att passa in. I sin tur kan det ha påverkat deltagarnas självbild till att känna sig annorlunda. Huang et al. (2004) framhåller även att en dubbel identitet kan leda till känslor av att vara annorlunda. Annorlunda i förhållande till den etniska folkgruppen i den aktuella kulturen eftersom att anpassningen i sig kan påminna deltagarna om detta. För den deltagare som inte hade byggt upp en sida i sin andra kultur kan självbilden ha påverkats på det vis att hon inte känner sig tillhörig.

När det gäller synsätt och värderingar kände majoriteten av deltagarna att synsätten och värderingarna de växt upp med i Sverige krockade med de som fanns i deras andra kultur. För självbilden kan de annorlunda synsätten och värderingarna ha påmint dem att de inte bara är

annorlunda i sin andra kultur utan också inte helt tillhöriga. Detta är även något Sjögren (1993) nämner, att när en individ konfronteras med synsätt som är främmande kan det leda till känslor av annorlunda (Sjögren, 1993).

Att närvaron av två kulturer har lett till ökad förståelse berättade majoriteten av deltagarna. Samtliga deltagare framhöll således att de blivit mer öppna och fått ökad förståelse för andra kulturer och människor. Det kompletterar det som Rozin (2003) betonar i sin studie. Att närvaron av två kulturer bidrar till en ökad förståelse för andras synsätt. Detta kan ha påverkat självbilden på ett positivt sätt och lett till att deltagarna ser sig själva som personer med vidgade vyer. Anledningen till detta kan vara att deltagarna ser det dubbla bagaget som en fördel.

Att språket har betydelse

Att språket hindrade integrationen i sin andra kultur var något majoriteten av deltagarna berättade. Förståelse av ett språk bidrar till en bättre psykisk hälsa p.g.a. underlättandet av integreringen i nya situationer (Vukovic & Williams, 2013). Den bristande språkförmågan som samtliga deltagare upplevde i sin andra kultur kan ha påverkat självbilden till att de känt sig annorlunda vilken även kan ha skapat känslor av osäkerhet hos deltagarna då de inte kunde uttrycka sig fullt ut. Deltagarna upplevde att de inte kunde nå ut med sina personligheter som i den svenska kulturen. I sin tur kan det förstärkt upplevelsen för deltagarna att inte tillhöra i sin andra kultur. Detta var även något Khanlou och Crawford (2006) kom fram till då deras resultat visade att brister i språket påverkar självkänslan negativt. För den deltagaren som var rädd för att bli dömd p.g.a. hon inte kunde språket i sin andra kultur kan därav självbilden ha påverkats på detta sätt. För den deltagare som däremot inte upplevde ha språksvårigheter i sin andra kultur kan det ha påverkat självbilden att han kände sig mer tillhörig och som en del av den kulturen. Eftersom hur väl vi talar ett språk har betydelse för hur vi uppfattas av andra. Att självbilden kan tänkas påverkas av språket kan antas vara för att sociala relationer skapas genom språket och varje misslyckande i språkanvändningen får sociala konsekvenser (Wellros, 1998). Likt vårt resultat framhåller Wellros (1998) att språket kan ha en inverkan på känslan av tillhörighet. Eftersom att när en grupp människor hör att någon har svårigheter i sitt talande av det språket som gruppen talar kan det leda till uteslutning av ”vi- gruppen”.

Cohen (2012) framhåller att individer anpassar sig för att kunna göra sig förstådda och passa in. Detta var något som blev märkbart när samtliga deltagare tog upp att de anpassade och skiftade språk beroende på vad som var lämpligast. Därav kan den språkliga anpassningsförmågan för självbilden tänkas ha blivit en viktig del för deltagarna. Eftersom det är språkanpassningen som hjälper dem att kommunicera lättare.

Att bevara språket som pratades i den andra kulturen var något som ansågs viktigt hos ett par deltagare. Språket i deras andra kultur var något de inte ville tappa och därav talade det vid varje tillfälle möjligheten gavs. Likaså för att deltagarna ville träna på språket i sin andra kultur. För självbilden kan det ha handlat om att deltagarna ville behålla den anknytningen till sin andra kultur och detta genom att bevara språket. Verdon et al. (2014) framhåller även att talandet av hemspråk är något som minskas med tiden vilket dessa deltagare inte ville.

Flerspråkighet var något som ansågs vara positivt av samtliga deltagare. Detta eftersom flerspråkigheten gjort det lättare att kunna kommunicera med fler människor och ta del av olika situationer. För självbilden kan flerspråkigheten bidragit till att deltagarna känt att de lärt sig mer och fått en ökad förståelse för andra. Att kunna fler språk betonar Borgström (1998) som något positivt som ger individen olika möjligheter till att se på världen och även underlättar att ta del av olika kulturella situationer.

Slutsats

Resultatet i denna studie har visat att hur självbilden uppfattas kan kopplas samman med olika miljöfaktorer. Dessa faktorer har både en negativ och positiv påverkan på den bild andra generationens invandrare har av sig själva. Detta var något som framgick i och med att deltagarnas självbild påverkades olika beroende på vilken situation de befann sig i men också i och med dess upplevelser av hur de blivit bemötta av andra. Likaså att självbilden påverkats av hur deltagarna själva ville bli uppfattade och sedda vilket skulle kunna ses som motivationella faktorer. Detta tyder således på att självbilden för dessa deltagare inte endast färgats av omgivningen. För att ytterligare få fram information kring vad två kulturer kan betyda för självbilden hos andra generationens invandrare och upplevelsen av att inte känna tillhörighet skulle denna studie kunna utökas genom användning av kvantitativ metod och då enkäter. På så vis skulle fler deltagare med olika etniska ursprung, i fler spridda åldrar och med olika socioekonomiska bakgrunder kunna tas med i studien.

Denna studie skulle kunna hjälpa till att ge en ökad förståelse och ytterligare information gällande de upplevelser, utmaningar och svårigheter som andra generationens invandrare ställs inför. Likaså skulle denna studie kunna ge en inblick av hur de upplever integrering idag. Då studiens resultat bl.a. visar att samhället har en påverkan på självbilden kan studien därmed bidra med att visa hur folk runtomkring kan påverka upplevelsen av att ha fler kulturer. För oss framgick det att upplevelsen av två kulturer var något som låg djupt rotat hos deltagarna. Resultatet visar även att omgivningen har en positiv och negativ påverkan på upplevelsen av tillhörigheten. Förhoppningen med denna skildring vi gjort är att den bidrar till att allmänheten blir mer öppna för olika kulturer.

Referenser

- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., & Vedder, P. (2006). Immigrant youth: Acculturation, identity and adaptation. *Applied Psychology: An International Review*, 55, 303-332.
- Berry, J. W., & Sabatier, C. (2010). Acculturation, discrimination, and adaptation among second generation immigrant youth in Montreal and Paris. *International Journal of Intercultural Relations* 34, 191–207.
- Bersani, B. E., Loughran, T. A., & Piquero, A. R. (2014). Comparing patterns and predictors of immigrant offending among a sample of adjudicated youth. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 1914-1933.
- Borgström, M. (1998). *Att vara mitt emellan* (Doktorsavhandling). Stockholms universitet.
- Bornman, E. (1999). Self-image and ethnic identification in South Africa. *The Journal of Social Psychology*, 139, 411-425.
- Branscombe, N. R., & Wann, D. L. (1994). Collective self-esteem consequences of outgroup derogation when a valued social identity is on trial. *European Journal of Social Psychology*, 24, 641-657.
- Bryman, A. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Stockholm: Liber.
- Chavez, D. V., Moran, V. R., Reid, S. L., & Lopez, M. (1997). Acculturative stress in children: A modification of the SAFE scale. *Hispanic Journal of Behavioral Sciences*, 19, 34-55.
- Cohen, L.M. (2012). Adaption and creativity in cultural context. *Revista de Psicología*, 30, 3-18.
- Darvishpour, M., & Westin, C (2008). *Migration och etnicitet: Perspektiv på ett mångkulturellt Sverige*. Malmö: Studentlitteratur.
- Duesund, L. (1996). *Kropp, kunskap och självuppfattning*. Stockholm: Liber utbildning.
- Dinur, R., Beit-Hallahmi, B., & Hoffman, J. E. (1996). First name as identity stereotypes. *The Journal of Social Psychology*, 136, 191-200.
- Fennell, M. (1999). *Höj din självkänsla med kognitiv beteendeterapi*. Stockholm: Viva.

- Fraser, N. (2003). *Den radikala fantasin*. Göteborg: Daidalos.
- Huang, L., Liu, J. H., & Chang, M. (2004). 'The double identity' of taiwanese chinese: A dilemma of politics and culture rooted in history. *Asian Journal of Social Psychology*, 7, 149-168.
- Hägglund, G. (1980). *Att adopteras*. Stockholm: Rabén & Sjögren.
- Jackson, K. F. (2010). Living the multiracial experience: Shifting racial expressions, resisting race, and seeking community. *Qualitative Social Work: Research and Practice*, 11, 42-60.
- Khanlou, N., & Crawford, C. (2006). Post-migratory experiences of newcomer female youth: Self-esteem and identity development. *Journal of Immigrant and Minority Health*, 8, 45-56.
- Kihlstrom, J. F. (2012). Searching for the self in Mind and Brain. *Social Cognition*, 30, 367-379.
- Kvale, S. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2014). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.
- Langemar, P. (2008). *Kvalitativ forskningsmetod i psykologi: Att låta en värld öppna sig*. Stockholm: Liber.
- Lindström, M., Sundquist, J., & Östergren, P-O. (2001). Ethnic differences in self reported health in Malmö in southern Sweden. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 55, 97-103.
- Neville, H. A., Oyama, K. E., Huggins, J. G., & Odunewu, L. O. (2014). Dimensions of belonging as an aspect of racial-ethnic-cultural identity: An exploration of indigenous Australians. *Journal of Counseling Psychology*, 61, 414-426.
- Moran, S. (2014). What "purpose" means to youth: Are there cultures of purpose?. *Applied Developmental Science*, 18, 163-175.
- Rakic, T., Steffens, M. C., & Mummendey, A. (2011). Blinded by the accent! the minor role of looks in ethnic categorization. *Journal of Personality and Social Psychology*, 100, 16-29.
- Rozin, P. (2003). Five potential principles for understanding cultural differences in relation to individual differences. *Journal of Research in Personality*, 37, 273-283.
- Rousseau, C., & Jamil, U. (2008). Meaning of 9/11 for two Pakistani communities: From external intruders to the internalisation of a negative self-image. *Anthropology & Medicine*, 15, 163-174.
- Sabatier, C. (2008). Ethnic and national identity among second-generation immigrant adolescents in France: The role of social context and family. *Journal of Adolescence*, 31, 185-205.
- Sjögren, A. (1993). *Här går gränsen: Om integritet och kulturella mönster i Sverige och Medelhavsområdet*. Stockholm: Dialogos.
- Sondegger, R., & Barrett, P. M. (2004). Patterns of cultural adjustment among young migrants to Australia. *Journal of Child and Family Studies*, 13, 341-356.
- Stephan, W. C., & Stephan, G. W. (1989). After intermarriage: Ethnic identity among mixed-heritage japanese, americans and hispanics. *Journal of Marriage and Family*, 51, 507-519.
- Tomiyama, A. J., & Mann, T. (2008). Cultural factors in collegiate eating disorder pathology: When family culture clashes with individual culture. *Journal of American College Health*, 57, 309-313.
- Van Goethem, A. A. J, Van Hoof, A., & Van Aken, M. A. G. (2014). Socialising adolescent volunteering: How important are parents and friends? age dependent effects of parents and friends on adolescents' volunteering behaviours. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 35, 94-101.
- Verdon, S., McLeod, S., & Winsler, A. (2014). Language maintenance and loss in a population study of young Australian children. *Early Childhood Research Quarterly*, 29, 168-181.
- Verkuyten, M. (2005). The puzzle of high self-esteem among ethnic minorities: Comparing

- explicit and implicit self-esteem. *Self and Identity*, 181, 177-192.
- Vetenskapsrådet. (2002). *Forskningsetiska principer i humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.
- Vukovic, N., & Williams, J. N. (2014). Automatic perceptual simulation of first language meanings during second language sentence processing in bilinguals. *Acta Psychologica*, 145, 98-103.
- Wellros, S. (1998). *Språk, kultur och social identitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Xu, J., Shim, S., Lotz, S., & Almeida, D. (2004). Ethnic identity, socialization factors, and culture-specific consumption behavior. *Psychology & Marketing*, 21, 93-112.
- Ålund, A. (2005). Etnicitetens mångfald och mångfaldens etnicitet. I E. Olsson (Red), *Etnicitetens gränser och mångfald* (ss. 66-68). Stockholm: Carlssons.
- Özdemir, S. B., & Stattin, H. (2014). Why and when is ethnic harassment a risk for immigrant adolescents' school adjustment? understanding the processes and conditions. *Journal of Youth and Adolescence*, 43, 1252–1265.